

*A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
Tankerületi Igazgatója
részére*

**Tárgy: jogellenes a pedagógusok köznevelés helyzete elleni
véleménynyilvánításának tilalma**

Tisztelt Igazgató Asszony / Úr!

Ezt a levelet egy állampolgár azért juttatta el Önnek, mert tudomása/feltételezése szerint a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) Ön által vezetett tankerületének illetékességi területén Ön vagy valamely beosztottja a KLIK által fenntartott egyik intézmény nevelőtestületének, igazgatójának, vagy valamely pedagógusának megtiltotta, hogy a köznevelési intézményrendszerrel, jogszabályi környezettel, oktatáspolitikával kapcsolatos véleményét kinyilvánítsa. Mivel ez a tilalom jogellenes, az Ön vizsgálata és fellépése válik szükségessé.

Az ilyen tilalom súlyosan és közvetlenül sérti az érintett intézmény nevelőtestületének, pedagógusainak illetve intézményvezetőjének szabad véleménynyilvánításhoz való, Alaptörvényben garantált jogát (IX. cikk, (1) bekezdés). A pedagógus, a nevelőtestület, illetve az intézményvezető alkotmányos joga, hogy szabadon kinyilváníthassa véleményét, amelyben szakmai illetve oktatáspolitikai kritikát, követelést fogalmaz meg.

1. A nevelőtestületek véleménynyilvánítása speciális törvényi védelmet élvez.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. CXCV. törvény 70. § (3) bekezdése értelmében "*A nevelőtestület véleményt nyilváníthat vagy javaslatot tehet a nevelési-oktatási intézmény működésével kapcsolatos valamennyi kérdésben.*" Egy iskola nevelőtestületének tehát kifejezetten a köznevelési törvényben is garantált joga, hogy tiltakozzék, nyilvánosan véleményét fejezze ki, ha a véleménynyilvánítás tartalmát az adott intézmény működésével kapcsolatos kérdésekben releváns véleménynek tartja. A véleménynyilvánítás ebben az esetben lehet szakmai állásfoglalás, az iskola működését érintő politikai követelés, nyílt levél, sajtótájékoztató, szülőknél rendezett fórum stb.

A köznevelés illetve az azt biztosítani hivatott intézménye, jogszabályi környezet állapota, lehetőségei, korlátai nyilvánvalóan alapvetően befolyásolják minden

egy, köznevelési feladatot ellátó nevelési-oktatási intézmény működését. A nevelőtestület e közpolitikai kérdésekről alkotott véleménye tehát a köznevelési törvény nevesített védelmét élvezi. **Az intézményfenntartónak a nevelőtestület ilyen tárgyú véleménynyilvánítására vonatkozó tilalma tehát jogszerűtlen és semmis.**

2. Az intézményvezető (igazgató) sem jogosult a véleménynyilvánítást megtiltani.

A nevelőtestület közneveléssel kapcsolatos véleménynyilvánításának tilalma akkor is jogszerűtlen és semmis, ha a tilalmat nem az intézményfenntartó, hanem az intézményvezető fogalmazza meg a nevelőtestület többi tagja felé. A nevelőtestületnek a köznevelési törvényben garantált véleménynyilvánítási és javaslattételi joga ugyanis nem csupán a fenntartó, hanem az intézményvezető tilalmával szemben is véd.

Az intézményvezető az Nkt. 69. § (2) bekezdése szerint felel *"b) a nevelőtestület vezetéséért, c) a nevelőtestület jogkörébe tartozó döntések előkészítéséért, végrehajtásuk szakszerű megszervezéséért és ellenőrzéséért"*. Azonban **a nevelőtestület vezetése nem foglalja magában a nevelőtestületi döntések megvívásának jogát.** Ha a nevelőtestület úgy döntött, él véleménynyilvánítási, javaslattételi jogával, az intézményvezetőnek ezt tudomásul kell vennie. Ugyanígy az intézményvezetőt megillető **ellenőrzés joga sem foglalja magába a nevelőtestület által jogszerűen meghozott döntések megváltoztatásának jogát.**

Az előbbiekből okán tehát az intézményfenntartó az intézményvezetőtől sem követelheti meg, hogy utóbbi tiltsa meg a nevelőtestületnek a köznevelési kérdésekkel kapcsolatos véleménynyilvánítást illetve javaslattételt.

3. A békés gyülekezéshez a nevelőtestület tagjainak is joga van.

A nevelőtestület és annak minden tagja nem pusztán írásban, például nyílt levelekben vagy állásfoglalásokban, és nem is csupán egyéni szóbeli nyilatkozatok által, hanem **csoportosan, közterületen, a gyülekezési jogot gyakorolva is élhet véleménynyilvánítási szabadságával**, a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) szerint.

A gyülekező pedagógusok szabadon megválaszthatják a gyülekezés helyszínéül szolgáló közterületet. **Sem az intézményfenntartónak, sem az intézményvezetőnek nincs joga megtiltani, hogy a véleményüket kifejezni kívánó pedagógusok az iskolájuk előtt tüntessenek. Ez akkor sincs másképp, ha a tüntetés sajtónyilvánosságot kap.** A nevelési-oktatási intézmény illetve fenntartója ugyanis nem természetes személy, ezért az intézmény képmását nem illeti meg a Ptk. szerinti személyiségi jogi védelem. Mi több, a tömegfelvételek és a nyilvános közéleti szereplésről készült felvételek esetén – márpedig a gyülekezési jog gyakorlása nyilvános közéleti szereplés –

senkit nem illet meg képmása vonatkozásában személyiségi jogi védelem (Ptk. 2:48. §. (1) és (2) bekezdések). Ezért a sajtó által készített és nyilvánosságra hozott felvételeken a tiltakozásban részt nem vevő természetes személyek – gyermekek, tanulók, pedagógusok – képmásának esetleges megjelenése sem igazolhatja a pedagógusok iskola előtti gyülekezésének tiltását.

A nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógusok és az intézményvezető gyülekezési szabadságát nem csupán a köznevelési törvény és a Gytv. védi. **A gyülekezési jog gyakorlásának fenyegetéssel való akadályozása büntett, amely három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő** (Btk. 217. §.). Ha tehát a jogellenes tilalom mellett a véleménynyilvánítási célú gyülekezést megtiltó személy bárminemű súlyos hátrányt helyez kilátásba, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetetben komoly félelmet keltsen – ilyen például állás elvesztésének lehetőségére való bújtatott utalás –, az büntetőjogi következményeket von maga után.

4. A gyülekezési jog munkaidőben is gyakorolható bizonyos feltételek között.

Intézményfenntartóként a KLIK-nek jogában áll ellenőrizni, hogy az esetlegesen munkaidőben, tanítási időben, a gyermekek felügyeletének idején sorra kerülő tüntetések mellett biztosított-e az érintett nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek, tanulók, és szüleik köznevelési törvényben garantált jogainak érvényesülése (46. § (3)–(7) bekezdések, továbbá 72. § (4) és (5) bekezdések), illetve a tankötelezettség teljesítése (45. §). Ezentúl a munkáltatónak jogában áll ellenőrizni, hogy a nevelési-oktatási intézményben dolgozók teljesítik-e a munkavállalóként rájuk vonatkozó kötelezettségeket (Munka Törvénykönyve, 11. § (1) bekezdés).

Ha azonban a gyermekek felügyelete a pedagógusok békés gyülekezése során biztosított, ahogy az esetlegesen elmaradt tanórák pótlása is, és a gyülekezési jogukat gyakorló pedagógusok munkarendje a gyülekezés napján jogszerűen került átszervezésre, a gyülekezési jog választott időben történő gyakorlásának nincs jogi akadálya, és nem is tiltható meg.

Felhívjuk továbbá a figyelmet, hogy **a munkavállaló ellenőrzése nem járhat az emberi méltóság megsértésével** (Munka Törvénykönyve, 11. § (1) bekezdés), **nem sértheti a jogbiztonság követelményeit, és legfőképpen nem járhat a tanulók, gyermekek jogainak sérelmével.** A pedagógusok, intézményvezetők rövid idő alatt aránytalanul nagy adminisztrációs teherrel járó ellenőrzése nem felel meg ezeknek az alkotmányos és törvényes követelményeknek. Az érintett munkavállalók ugyanis az ellenőrzéssel járó feladatokat vagy egyáltalán nem tudják teljesíteni a meghatározott idő alatt – s ezzel sérül a jogbiztonság –, vagy pedig csak oktatási-nevelési feladataik elhanyagolásával képesek teljesíteni. Utóbbi esetben a munkaadó ellenőrzésének módja súlyosan sérti az érintett nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek, tanulók jogait.

5. A szabad véleménynyilvánítás mellett szakmai megfontolások is szólnak, nem csak jogi érvek.

A nevelőtestület szakmai testület, a nevelési-oktatási intézmények legfőbb döntéshozó szerve, amely felelősséget vállal szakmai döntéseiért (ld. Nkt. 70. § indokolása). Tagjai gyakorló pedagógusként a közneveléssel kapcsolatos kérdések, problémák, kihívások szakértői. Aligha képzelhető el, hogy a nevelőtestületeknél közvetlenebb, nagyobb tudással rendelkezék bárki is a köznevelés számos szakmai kihívásáról. Éppen ezért véleményük, javaslataik meghallgatása, nyilvános megvitatása nélkül elképzelhetetlen a köznevelés folyamatos szakmai fejlesztése. A nevelőtestületek véleménynyilvánítási, javaslattételi jogának biztosítása nélkül tehát lehetetlen a köznevelési rendszer folyamatos fejlesztése, jobbítása, s így végső soron a köznevelésben részt vevő gyermekek, tanulók jogainak biztosítása is. **Aki a nevelőtestületek kritikai véleménynyilvánítását nem hallgatja meg, sőt elhallgatatni próbálja, a köznevelés fejlődését akadályozza, és a gyermekek, tanulók jogainak érvényesülését akadályozza.** Ha azonban Ön nyitott a nevelőtestületek nyilvános, kritikai véleményének nyilvános és érdemleges megvitatására, Ön is a köznevelés fejlődéséhez, és gyermekeink jogainak érvényesüléséhez járulhat hozzá.

A köznevelés körülményei ellen tiltakozó pedagógusok és az általuk oktatott-nevelt gyermekek, tanulók jogainak védelmében az Ön közbenjárása is szükséges: tegyen azért, hogy az Ön által vezetett tankerület illetékességi területén a köznevelés egyetlen szereplője se tilthassa meg a pedagógusok jogszerű véleménynyilvánítását, gyülekezését! Amennyiben ilyen tilalomról tudomást szerez, a tilalmat saját hatáskörében vonja vissza és erről az érintetteket értesíteni szíveskedjék, vagy ha a tilalmat intézményvezető fogalmazta meg, tájékoztassa őt és nevelőtestületét a tilalom jogszerűtlenségéről és semmisségéről.

Amennyiben kérdése merülne fel e levélben foglaltakkal kapcsolatban, vagy bármiben segítségére lehetünk, kérjük, keresse a TASZ-t az tasz@tasz.hu email címen vagy a +36 1 209 0046 telefonszámon.

Budapest, 2016. február 16.

Üdvözlettel:

Mráz Attila
programvezető
Tanszabadság Program

Dr. Szabó Máté
szakmai igazgató

Tisztelt Állampolgárok! Amennyiben tudomásuk van iskolákról, ahol a KLIK megtiltotta a pedagógusok, igazgatók tiltakozását, oktatáspolitikai véleménynyilvánítását, juttassák el ezt a levelet a KLIK tankerületi igazgatójának. A tankerületi igazgatók elérhetőségei itt találhatóak, a keresett tankerületre kattintva ezen a térképen: <http://klik.gov.hu/tankeruletek> 4